

Strategi för medborgardialog för Tanums kommun

Syfte och bakgrund

Syftet med denna strategi är att systematisera och utveckla Tanums kommuns medborgardialog. Dialogen blir ett komplement till den representativa demokratin och medborgarnas kunskaper och erfarenheter kan bidra till ett bättre beslutsunderlag. Strategin kompletterar redan befintliga former för samråd och medinflytande som finns i kommunen.

Vad är medborgardialog?

Medborgardialog är ett sätt att utveckla nya former för engagemang och demokratiskt deltagande för kommunens medborgare. Det är ett verktyg som kommunen kan använda för att ge medborgarna möjlighet att påverka och ha inflytande i viktiga frågor.

Medborgardialog är ett brett begrepp med olika grader av dialog mellan medborgare och förtroendevalda, där syftet med dialogen kan variera och ses som ett politiskt verktyg. Resultatet av dialogen är rådgivande och utgör ett underlag i beslutsprocessen. Ansvar för att prioritera och göra bedömningar utifrån ett helhetsperspektiv ligger på de förtroendevalda. Det slutgiltiga ansvaret och beslutsfattandet ligger hos de förtroendevalda som har ansvar för helheten.

Vad är inte medborgardialog?

Dagliga möten och kontakter mellan förtroendevalda, medarbetare och medborgare är inte medborgardialog. Brukarråd av olika slag är det inte heller. Lagstadgade samråd i exempelvis plan- och bygglovsprocesser ses inte heller som medborgardialog.

Definition av medborgare

Begreppet medborgare förknippas ofta med ett medborgarskap. I det här sammanhanget är det ett vidare begrepp. Vid medborgardialog omfattas förutom medborgarna i kommunen de som personer som bor, vistas eller verkar i kommunen.

Olika typer av medborgardialog

Sveriges kommuner och regioner (SKR) har arbetat fram en vägledning för medborgardialoger. Där framgår att medborgardialoger kan genomföras på många olika sätt och nivåer. Därför omfattar begreppet allt från rena informationsinsatser till medbeslutande. Ingen form är bättre än någon annan. Vilken form som välj styrs av frågans karaktär och hur mycket resurser som ska användas. För att inte skapa misstro eller besvikelse är det viktigt att från början vara tydlig med vilken grad av inflytande de som deltar kan förvänta sig. De olika nivåerna av medborgardialog illustreras av SKR:s delaktighetstrappa:

Information – För att kunna vara delaktiga måste medborgarna få tillgång till användbar information och ha möjlighet att ta till sig kunskap om den fråga som ska behandlas. Vissa frågor lämpar sig inte för medborgardialogens alla delar men medborgaren har alltid rätt att bli informerad om bakgrund och vilket beslut som fattas. Information är också en grundförutsättning för medborgardialog.

Konsultation – ger medborgarna möjlighet att tycka till och lämna synpunkter på ett mer eller mindre färdigt förslag. Det kan handla om flera alternativ till lösningar på en fråga som beretts av förvaltningen och beslutats av de förtroendevalda. Medborgarna får ta ställning till vilket alternativ de föredrar. Konsultationen är rådgivande.

Dialog – utgångspunkten är ett samtal mellan människor som möts och är beredda att försöka förstå varandras tankar, tolkningar och perspektiv. Dialogen är den del av medborgardialogen där kommunens förtroendevalda eller medarbetare ska lyssna och samtala, inte informera och styra inriktning på samtalet. Medborgare ska vara idégivare och rådgivande. Det är viktigt att information som behövs för dialogens genomförande presenteras innan dialogen ska föras. Grunden är att man inte behöver vara överens.

Inflytande – ger medborgarna möjlighet att tillsammans med de förtroendevalda eller medarbetare i kommunen vara delaktiga i att planera och utforma en verksamhet eller aktivitet. Det kan innebära att medborgarna är med i en längre utvecklingsprocess och deltar från det att en fråga väcks till att det finns ett färdigt förslag till beslut.

Medbeslutande – då är medborgarna med i hela beslutsprocessen, ända fram till att fatta beslut. Det kan handla om att delegera beslutsfunktionen över längre tid till bestämd grupp, till exempel en ungdomsgrupp. Det kan också handla om att delegera beslut till en berörd grupp för en enskild fråga.

Ansvarsfördelning

Nämnderna

Nämnderna ansvarar för att initiera och besluta om genomförande av medborgardialog, vad dialogen ska handla om samt bestämma grad av delaktighet. Nämnden beslutar också om finansiering av dialogen. Nämndens ledamöter deltar i dialogen med medborgarna. Vid en medborgardialog representerar de förtroendevalda sin nämnd.

Förvaltning

Förvaltningen föreslår lämplig metod för medborgardialogen och står för den praktiska hanteringen och genomförandet. Förvaltningen utreder även frågan, tar fram underlag och bidrar med faktakunskap.

Medborgardialog kräver resurser

En fruktsam medborgardialog kräver ofta både ekonomiska och personella resurser. En dialog ska därför inte starta utan att personella och ekonomiska resurser är säkrade.

När det kan vara lämpligt med medborgardialog

Medborgardialog kan användas i frågor där det finns en möjlighet att påverka och där frågorna berör många. Det måste finnas ett tydligt syfte med varje dialog, både kommunen och medborgarna ska veta vad dialogen ska användas till.

Vid varje dialog måste kommunen bestämma sig för vilken nivå av delaktighet som är aktuell:

- Vad vill vi med medborgardialogen?

Inför varje förslag om medborgardialog bör följande frågor ställas:

- Är frågan påverkingsbar?
- Är vi påverkingsbara?

Är svaret nej på någon av dessa frågor så ska medborgardialog inte genomföras. Ett nej kan bero på många olika omständigheter. Frågan kan vara lagstyrd och därför inte påverkingsbar. Frågan kan vara starkt värderingsstyrd och därför är de förtroendevalda inte påverkingsbara. Hela ärendet kan också vara så tidsstyrt att det inte finns utrymme för den medborgardialog som egentligen skulle vara bra att ha.

Är svaret ja på båda frågorna kan en medborgardialog genomföras och stegen i checklistan nedan kan följas.

Checklista

Beslut om dialog

- Definiera frågans påverkbarhet
- Bestäm mål och syfte

Planering

- Utarbeta frågeställningar som svarar mot mål
- Gör målgruppsanalys
- Bestäm deltagarnas grad av inflytande
- Välj metod
- Besluta och beräkna budget
- Utforma tidslinje med aktiviteter som ska genomföras
- Utse ansvariga för varje aktivitet

- Upprätta kommunikationsplan
- Hitta form för dokumentation
- Utforma strategi för uppföljning och utvärdering

Genomförande

- Sök upp och bjud in målgrupper
- Upprätta och stäm av checklista och dialogen
- Anpassa sammankomster utifrån deltagarnas förutsättningar och villkor
- Dokumentera och samla in material

Resultat

- Sammanställ och analysera resultat
- Presentera analys i lämplig form
- Återkoppla resultat till ansvariga handläggare och förtroendevalda, deltagare och övriga medborgare
- Utvärdera dialogen och identifiera lärdomar som kan utveckla det fortsatta arbetet

Beslutad av: Kommunfullmäktige 2023-11-27 § 142
Giltig från och med: 2023-11-27
Dokumentansvarig: Ida Aronsson Hammar, kanslichef